

Тимошик Наталія
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м.Тернопіль, Україна
Nataliia Tymoshyk
PhD (Economics), Docent
Associate Professor at the Department of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ОПТИМІЗАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ OPTIMIZING FINANCIAL RISKS OF INSURANCE COMPANIES

Проблема управління фінансовими ризиками на ринку існувала завжди, а особливо актуальною є в теперішній час. В першу чергу виникають питання активності роботи страхових компаній, які тимчасово призупинили свою роботу на час карантинних заходів, запроваджених в Україні. Саме тому, важливо виробити механізм ефективного управління ризиками та іншими ситуаційними чинниками, які порушують стабільність функціонування суб'єктів господарювання і цілої економічної системи держави.

Вітчизняні науковці внесли значний вклад в дослідження понятійного апарату управління ризиками, здійснили обґрунтування складових системи управління фінансовими ризиками. Поряд з цим, існує потреба у висвітленні цих питань з огляду на конкретний період часу.

Фінансовий ризик - це ймовірність появи непередбачуваних втрат (зниження прибутку, втрата частини доходу або всього капіталу) в ситуації невизначеності діяльності підприємства[1]. Визначення фінансового ризику змінюються залежно від виду діяльності суб'єкта господарювання та сфери виникнення. Так, у страховому бізнесі найчастіше фінансовий ризик тлумачиться як невиконання страхувальником або його контрагентом з певних причин своїх договірних зобов'язань згідно укладених між ними угод (недоставання продукції, придбаної за попередньою оплатою, невиконання договірних зобов'язань безпосередньо контрагентами страхувальника, невчасна або повна відсутність оплати страхувальнику за поставлену продукцію та ін.)

З іншої сторони, невиконання умов угоди може бути спричинене банкрутством контрагента страхувальника, неспроможністю вчасно і в повному обсязі виконати роботи, надати певні послуги, а також аварії, пожежа, катастрофи.

Наведені тлумачення стверджують, що фінансовий ризик спричинює появу негативних наслідків. Зокрема, втрати доходу, прибутку, майна, капіталу підприємства.

Водночас, слід мати на увазі, що фінансовий ризик дає можливість отримати також і позитивні результати. Нехтування цією специфікою фінансового ризику неможливе, оскільки це не дасть змоги розробити дієву та адекватну систему фінансового ризик-менеджменту на підприємстві. Сама система ризик-менеджменту побудована на принципах уникнення та запобігання фінансових ризиків може призвести до спаду ефективності діяльності самого підприємства.

Страхові організації проводять аналіз фінансових ризиків специфічними і загальними методами. Специфічні - заходи раннього реагування, андеррайтинг, внутрішній аудит та стрес-тестування.

Заходи раннього реагування базуються на порівнянні фактичних показників діяльності страхової організації (активів, доходності, ліквідності, страхових резервів, перестраховання) з нормативними, визначеними Нацкомфінпослуг. Дані узагальнюються і надається оцінювання діяльності страховиків. Такі результати сприяють виявленню

критичних місць, які загрожують діяльності організації. Разом з тим, появляються додаткові можливості для покращення своїх фінансових показників або коригування цілої системи управління ризиками в страхових компаніях.

Андерайтинг – процес аналізу конкретного фінансового ризику, його вимір за спеціальною шкалою. Найчастіше це ризик недостатності страхового фонду.

Внутрішній аудит дозволяє своєчасно встановити недостатність страхового фонду із-за нерационального управління доходами та видатками.

Стрес-тестування сприяє оцінюванню ризиків страхової компанії при зміні параметрів та їх вплив на фінансову стійкість.

При управлінні фінансовими ризиками компанії потрібно мати не тільки прогноз появи ризикових ситуацій, але й план поетапних дій у випадку їх прояву. Такий план реалізується шляхом вироблення та прийняття рішень з забезпечення протидії фінансовим ризикам організації. Переважно це відбувається під кінець процесу управління ризиками і тому отриманий результат від реалізації плану дій суттєво впливає на подальшу діяльність страховика.

З наведеного можна стверджувати, що система управління фінансовими ризиками страховика має бути орієнтована на мінімізацію ризиків, тобто комплексу засобів і методів зниження втрат. До основних методів нейтралізації фінансових ризиків доцільно віднести:

- перерозподіл ризиків – партнерам передається та частина фінансових ризиків, які вони можуть в більшій мірі нейтралізувати та зменшити негативні наслідки;
- андерайтинг – оцінювання ризику в кожному конкретному випадку при взятті ризику на страхування із конкретизацією індивідуальних підходів до страхувальника;
- диверсифікація – це уникнення концентрації на одній групі ризику. Запроваджується шляхом залучення нових інвестиційних програм, розширення портфеля цінних паперів, валютного портфеля, а також урізноманітнення видів фінансової роботи [2];
- обмеження розміру ризику - запровадження системи мінімізації величини ризиків власного утримання, зменшення величини страхових премій, окупності страхових договорів, рівня кваліфікації андерайтерів та актуаріїв, зниження середньої збитковості прийнятих страхових ризиків;
- резервування передбачає відрахування коштів до резервних фондів згідно із стандартами ЄС, а також ефективне використання заощаджень фонду, спрямованих на нейтралізацію ризиків страхування;
- хеджування – використання системи зниження негативних наслідків зміни цінового діапазону, використовуючи форвардні операції.

В кінцевому підсумку здійснюється оцінювання отриманих результатів, тобто, обчислюють показники, що визначають частоту страхових випадків і питому вагу виплачених страхових відшкодувань у загальній величині страхової суми.

Таким чином, система управління ризиками страхових компаній стикається з одним із найважчих завдань обґрунтування причинно-наслідкового зв'язку фінансового ризику. Ефективне застосування на практиці системи контролю над фінансовими ризиками потребує комплексного підходу існуючих методів та наукових напрацювань при оцінці ризику перед взяттям його на страхування.

Перелік використаних джерел:

1. Алескерова Ю.В., Сідак О.С. Управління капіталом страхових компаній. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 18. С. 300–306.
2. Пічко Р.С. Концептуально-правові аспекти страхування права інтелектуальної власності : монографія. Дніпро : Журфонд, 2019. 216 с.
3. Стратегія фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Strategija_financovogo_sectoru_ua.pdf.